

ЖЕНСКИЙ СВѢТЪ

СЪ ПРИТУРКА

„ДОМАКИНА“

ПЕРИОДИЧЕСКО СПИСАНИЕ

РЕДАКТИРАНО ОТЪ ЖЕНИ

ЗА ГОСПОЖИ И ГОСПОЖИЦИ

Списанието излиза дваждь, на 1 и 20, а при-
турката веднаждь, на 10 число всяки мѣсець.

Директорка: ТЕОДОРА Г. НОЕВА

Годишенъ абонемѣнтъ
рѣдплатѣмъ

I. На списанието:
За България 4 лева
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „
II. На списанието
съ притурката,
За България 7 лева
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „

Абонати се записватъ
направо въ дирекцията на
списанието и въ всички
тѣ телеграфо-пощен. стан-
ции изъ княжеството.

Всѣкакви обявления, от-
носно се до госпожи и
госпожици, нуб икувати
се въ послѣдната страни-
ца за 30 стот редѣтъ.

За постоинни обявления
особени условия

Имема рѣкописи в па-
ри се непрацѣтъ: до Ди-
рекцията на „Женскія
Свѣтъ“ ул. „а Всѣкъ шна
№ 122.

Имема исплатени не се
приематъ.

Въ Дирекцията се намиратъ за проданъ цѣли течения отъ I-а и II-а година на „Ж. СВѢТЪ“ и „Домакина“

Съдържание:

Женский мозгъкъ — Семейството. — Влияние на
книжнй възрху воспитанието на челоэтика. — Нашии дѣли.
— Слабяици жени. — Книги и списания. — Корреспонден-
ция. — Известия. — Обявления.

Женский мозгъкъ.

Редовнитѣ читателки на «Женския СВѢТЪ» отдавна вече трѣбва да знайтъ, че единъ отъ въпроситѣ, който сериозно занимава цѣля цивилизованъ свѣтъ, е и она за умственитѣ способности у двата пола. Прѣдзначена ли е жената отъ природата да се приравни умственно съ мъжа, или же умственото на мъжа прѣвъходство ще държи винаги жената подчинена? Тоя въпр. съ става причина на много разисквания и изслѣдвания, за повечето отъ които е расправено въ списанието ни ¹⁾. Но може вече да се каже, че благодарение на доказателства на руснака доктора Дарксевичъ, тоя въпросъ е окончателно вече разрѣшенъ, съвършено вече исчерпанъ. На основание тая негова теория, която е най-вѣрна, та, а и отъ всички вече приета, никой вече въ бѣдъще не ще може да отрѣче на жената привилегията на равенството ѝ съ мъжа.

Неоспоримо е, казва г. Дарксевичъ, че въ главата на човѣка почива всичката му душевна

сила. Патологическата анатомия ни овѣрива, че всѣки тѣжкъ ударъ или рана, нанесена върху кое-да-е чувствително мѣсто на мозъчната часть, има за послѣдствие намаляванието на умственитѣ сили. Гълъбътъ, на който сж извадили мозъчната цина, губи си всѣква самостоятелность и воли. Той си стои винаги неподвиженъ на едно и сжцо мѣсто, безъ на най-малко да трѣине и когато се нѣкой доближи до него. Дайте му да ѣде: нѣма да си отвори човката, а на сила само може да си погълтне нѣщо. Земѣте го въ ржцѣтъ си и го накарайте да прѣхвъркне: ще отиде да кацне на друго мѣсто, дѣто ще стои неподвиженъ, очаквающъ смъртта. — Още по-любопитни сж опититѣ на Голца. Той зема двѣ кучета и икарва на едното челнитѣ полвиници, а на другото — отстранитѣ полвиници. Тугаксн подиръ това кучетата прѣтрѣпватъ едностранно промѣнение. Онии, що сж лишени отъ отстранитѣ полвиници, колкото диви и да сж били по-напрѣдъ, ставатъ питомни, ласкателни и кротки като агнета; добротата имъ достига до такава степенъ, щото позволяватъ на други кучета да имъ изѣдѣтъ сложената за тѣхъ храна. Противното обаче се случва съ лишениитѣ отъ челнитѣ полвиници кучета: тѣ от-първомъ питомни и мирни, тугаксн подиръ изваждането на полвиницитѣ одивяватъ до толкова, щото не позволяватъ да се доближѣтъ до

1) Вижъ «Женский СВѢТЪ» год. I, Бр. 9-й и 10-й стр. 69—70 и 76—78 г. II Бр. 12 в нат.

тѣхъ нито хора, нито кучета. Тоже и паметъта на човѣка зависи отъ положението на мозъка, и най-малката поврѣда на който влияе много върху духовния му животъ. Ето защо онии, които искатъ да изучатъ интелектуалната разлика между двата пола, търсѣтъ разрѣшаванието на тая гатанка въ главата на човѣка.

Прибѣгнажли сж такивато испитатели първомъ къмъ тежестъта на мозъка и сж намѣрили, че мъжскитѣ тѣжи повече отъ женскитѣ съ 130 — 155 грама. Отъ туй Бишовъ е дошелъ до заключение, че жената умствено била по-долна отъ мъжа. Лебонъ се показва, че приема Бишовото мнѣние. Като сравнява тоя французски физиологъ умственната сила на двата пола, нампра, че тая разлика става по-голяма, колкото народитѣ напредватъ, тъй щото заедно съ цивилизацията расте и разликата, щомъ тя у Египтянитѣ била 119 куб. см., а е 222 у Парижанкитѣ. Други физиолози, като напр. Ускъ, Вагнеръ и други, провъзгласихъ мъжа за по-горенъ отъ жената въ умственното отношение по аналогия между челнитѣ и отстраннитѣ полвиници. Но ний ще видимъ по-нататкъ, че нито тежестъта, нито сходството между челнитѣ и отстраннитѣ полвиници, нито числото на гънкитѣ въ мозъка способствова въ разрѣшаванието на въпроса.

Абсолютната тѣжина на мозъка въ коткитѣ е 28 гр. въ кучетата 80, въ овцитѣ 120, левеветѣ 250, горилитѣ 400, воловетѣ 500, коньетѣ 650, човѣцитѣ 1360, фаленитѣ 2800 и въ слоноветѣ 4600. По такъвъ начинъ разсждаване ще достигнемъ до заключение, че фаленитѣ и слоноветѣ сж най-духовититѣ животни на свѣта. Отъ друга пкъ страна профессоритѣ Черновъ, който прѣтеглилъ сума човѣшки мозъци, овѣрива, че мозъцитѣ на нѣкои съвсѣмъ необразовани и твърдѣ малко духовити селени, тѣжели напр. повече отъ мозъка на генерала С., мъжъ извънредно духовитъ. Но ако съ абсолютната тежестъ на мозъка не би било възможно да се достигне до никакво заключение, то можело би отъ друга страна да се прѣдположи, че сравнителната тежестъ, спр. тежестъта на мозъка въ сравнение съ оная на тѣлото на човѣка ще да покаже умственното прѣвъсходство. И това, обаче не е истина, както се то показа отъ станалитѣ изслѣдвания.

Сега нека разгледаме въпроса за гънкитѣ

на мозъка, както и мнѣнието на ония, които приематъ че тѣ съответствували на духовитостъта. Тая теория повидимому само е истинска и за да се обѣди нѣкой въ това, достатъчно е да разгледа мозъцитѣ на бобра и на овцата. Бобрътъ, най-остроумно животно, нѣма ни една гънка въ мозъка си, додѣто напротивъ мозъкътъ на овцата е пълень съ гънки. И на слона мозъкътъ стои много по-горѣ отъ оня на човѣка по числото на своитѣ гънки. Долу проче гънкитѣ на мозъка! Не се състои и тамъ духовитостъта. Дали тя не зависи отъ полвиницитѣ на мозъка? Нека си прикажемъ за тѣхъ и нека приемемъ прѣди всичко, че не знаемъ нищо, абсолютно нищо, а особено касателно умственното имъ отношение съ човѣка. Ако приемемъ за единъ моментъ, че една частъ отъ духовното ни положение се състои въ челнитѣ полвиници, то тогива въ това отношение мъжътъ би билъ по-долень отъ жената. Дѣ проче трѣбва да се основаваме? Какъ да изнамеримъ онуй неоторимо и неоспоримо заключение, съ което да можемъ най-опрѣдѣлено да отговоримъ за сравнителното достоинство на мозъцитѣ отъ двата пола? Сега профессорътъ Дарксевичъ дава ни вече тѣзи възможность подъ видъ на нова аксиома, като доказва, че духовното състояние се прѣсмѣтва отъ отношението на тѣжинитѣ между мозъка и гръбначния мозъкъ. Тая послѣдия теория въплѣтъва физиологическитѣ свойства на тѣлото ни и прѣдвява ново поприще за изслѣдване, малко много по-широко сравнително съ развитието на цѣлия организмъ, понеже, както знаемъ, гръбначний мозъкъ съставлява частъ отъ нервната система, която е въ съприкосновение съ тѣлеснитѣ дѣйствия на нашия организмъ, а никакъ не съ тия духовни дѣйствия. Отношенията между мозъка и гръбначния мозъкъ би били и у човѣка, както и у другитѣ животни непосредствени, ако мозъкътъ ни испомежду тѣлеснитѣ елементи не би съдържалъ и други такива умствени и душевни.

Слѣдователно, отношението между мозъка и гръбначния мозъкъ, разликата т. е. между тежеститѣ имъ ще ни прѣдстави духовната интелигентность на коя-да-е личность. Като приемемъ тая нова теория, ще забълѣжимъ дѣйствително, че човѣкътъ залавя най-горнето стѣпало отъ стълбата на животнитѣ. Ето, отношението на тежеститѣ между мозъка и гръбначния мозъкъ, споредъ Дарксевича, който прѣтеглилъ

мозъцитѣ и грѣбначнитѣ мозъци на разни животни, приемайки за единица тежестъта на грѣбначния мозъкъ на всѣко отъ долнитѣ животни. Така костенурката има мозъкъ 1, сир. равенъ по тежестъ съ грѣбначния мозъкъ, пѣтелтъ 1.5, т. е. мозъкъ на половина по-тѣжъкъ отъ грѣбначния мозъкъ, гълъбтъ 2.5, котката 3, кучето 5, слонътъ 11, чимбазе (маймуна) 11, челоуѣкътъ 49; тѣй щото човѣкъ се намира на най-горнето стѣпало испомежду животнитѣ, що могатъ да мислятъ.

А маймуната е много по-долѣ: тя стои на сѣщото стѣпало съ слона и близо до таралежа, който има отношение на мозъкъ 7 къмъ грѣбначния мозъкъ 1. Сѣщия способъ, който е послужилъ, за да се нареди човѣкъ надъ другитѣ животни, служи пакъ и за сравняване жената съ мъжа. Защото ако у мъжа отношението между мозъка и грѣбначния мозъкъ е 48, и мозъкътъ га жената обаче въ подобно отношение е съразмѣренъ съ она на мъжа.

Семейството.

*Писмо до любезнати
ми Марийка.*

Колко желяехъ да си била при насъ четвъртъкъ вечеръ, любезна приятелко, когато слушахме внимателно духовитата и краснорѣчивата рѣчь на Н. П. Отца Неофита.

Прѣвъ врѣмето, когато ти се разговаряше съ годеника си върху свѣтлото си бждѣще, тоя ученъ свѣтъникъ ни показваше серпозната страна на брака. А! любезна моя, туй вече не е играчка; трѣбва да се заловимъ сериозно за работа и изпълнение на длѣжността.

Ти, която си толкова серпозна, можешъ ли си въобрази, че има млади моме, що се омжватъ не само по любовь, но по себелюбие? Една титла, единъ апалетъ, единъ мустакъ често прави да натѣгнатъ възнитѣ. Тѣвъ ще се ожени за Г-нъ X., защото той е синъ на кмета или управителя, за когото нѣкоя селенка би казала: «той е пѣтелтъ на селото». Онѣзи пѣкъ се оженва, само и само за да покаже на Г-на Z., който изглеждалъ да ѣ не оважава, че може да намѣри като него мъжъ. Едната мисли, че ѣ дошло врѣмето, та казва: «врѣме е». Другата пѣкъ се оморява отъ да отказва, а най-послѣ се рѣшава да даде край и на тоя въпросъ:

«първий, който ще ми се прѣдставя, ако и да не бжде толкова за приемане, ще го приемж!»

И азъ не бихъ повѣрвала това, ако не бѣ ми го казалъ Н. П. отецъ Неофитъ. Нѣма нищо по приятно отъ оноза, което той е говорилъ за баловетѣ, дѣто особенно се развиватъ такива тенденции. Но тебе нѣма, защо да те интересуватъ подобни работи, любезна Марийке, защото ти си намѣрила своя «избранникъ», както имашъ обичай да го наричашъ, на когото *познаваш* сърдцето, що за нататкъ ще бжде приятель и водачъ на твоето. Тебѣ ти се види, че ще прѣживѣешъ съ него толкова весело и приятно, а! любезна приятелко, казватъ, че всѣко нѣщо има си и серпозната страна, а отецъ Неофитъ прибавя, че отъ четири нѣща се нуждажтъ семейства, за да съществува въ тѣхъ щастие. «Първо тѣ се нуждажтъ отъ Бога; послѣ отъ много любовь, за която обикновенно се писква не малко врѣме; още здравъ разсудкъ отъ първия още часъ; а най-послѣ идеята, че ще се начене не животъ на удовольствия, но животъ на самопожертвование и прѣданность.»

Самопожертвование и прѣданность! Ето двѣ голѣми думи които ме исплашихъ, защото си помислихъ за тебе. Но по-послѣ разбрахъ, че не се писква отъ майкитѣ друго, освѣнъ да си изпълняжтъ длѣжността, а тая длѣжность се състои въ грижитѣ за дѣцата. За това той употребилъ едно много сполучливо и хубаво сравнение: «Майки, на васъ е повѣрено щастieto на огнището и бждѣщето на обществото; не дѣйте проче повѣрива дѣцата си на «дойки», недѣйте никога се отдалечава отъ люлката имъ, за да тичате подиръ удовольствия или да си показвате хубостъта. Защо? за кого? Жанъ д'Аргъ, като чула веднажъ тайнитѣ гласове, не намрала вече никакво удовольствие въ събиранieto на бисери или въ галението на птицитѣ, но храбро оловила сабята, за да сполучи коронасването на благородния си делфинъ (наслѣдникъ на французския прѣстолъ). Тѣй сѣщо и майката на семейството, като чува строгия гласъ на длѣжността, не трѣбва вече да ходи по баловетѣ за да бере цвѣтя, които скоро ще засъхнатъ, и да слуша птици, които тутакси ще исхвърнатъ.»

За тебе прочее, любезна моя, която толкова обичашъ и се обичашъ, която си привикнѣла въ прѣданностьта, не се колебажъ нивагъ да прѣдрѣжъ единъ щастливъ и честитъ животъ, защото знажъ, че въ дълбочината на сърдцето си но-

сишъ непогътнѣжта вѣрата на майка си. „Испитиѣта, злощастнето, смъртѣта даже често ще дойдѣтъ да ти потропатъ на вратата; но вѣрующій никога нѣма да бѣде побѣденъ. Даже и самата напуснѣжта жена, задлѣжена сама да се влѣче въ тоя животъ, ще намира винаги отешение въ религиѣта; тя ще види въ прободеното сърдце на своя Богъ картината на своето убито и окървавено, та като пова *распята* ще се надѣва за вѣчно възнаграждение.“

Опитахъ се да ти повторѣмъ по-хубавитѣ части отъ тая рѣчь, на която приежтствоваше многочисленна и отбрана публика; но при все това не съмъ сполучила да ти прѣдставѣмъ сериозността на прѣдмета, както той ни ѣж показалъ: оважаемий отецъ прѣдставилъ ни възгледѣтъ си въ тоя толкова често расчепкванъ въпросъ подъ една съвѣжъ нова форма.

Сбогомъ, любезна, оставямъ те сама да размишлишъ по-пататѣжъ сериозно върху въпроса.

Твоята баба.

Влиянието на книгитѣ върху възпитанието на чловѣка.

Обичновенно чловѣжъ се познава по ония книги, които той чете и по онова общество, което той посѣщава. — Има общества отъ книги, както има общества отъ чловѣци и би било много пожелателно да се избира винаги за живѣние както добро книжевно общество, тѣй и чловѣческо.

Добрата книга стои въ реда на най-добритѣ приятели на чловѣка. Тя днесъ е сѣщата, каквато е била вчера, па и никога не ще се измѣни. Тя е най-търпеливъ, износливъ и веселъ другаръ за чловѣка. Тя не ще се отвърне отъ насъ въ минутитѣ на бѣдствията или нещастията. Тя всѣкоги ни срѣща съ сѣщата привѣтливостъ, забавлява ни и ни учи въ младостъ, а въ старостъ ни ободрява и отешава.

Хората често откриватъ сѣществующето между тѣхъ сродство по оная любовъ, която и двамата осѣщатъ къмъ една и сѣща книга, — сѣщо тѣй, както чловѣжъ често си придобива приятелъ съ това, че дѣли съ него еднакви чувства къмъ нѣкое трете лице. Ето при какви случаи се употрѣблява поговорката: „обичашъ мене, обичай и гучето ми“; обаче повече мъдростъ би заключила сѣщата въ тагѣвъ видъ: „ако обичате мене, обичайте и книгата, която азъ обичамъ“. Книгата служи за потрѣенъ и благороденъ съюзъ между хората. Тѣ — хората — могатъ да се разбиратъ и да си съчувствуватъ единъ другиму, съ посрѣдството на любимия си авторъ. Тѣ нераздѣлно живѣятъ въ него и той — въ тѣхъ.

Добрата книга, като заключава въ себе си най-добритѣ мисли, на каквито чловѣжъ прѣзъ живота си е билъ способенъ — често е и най-добрий му мавзолей, защото крагѣтъ на живота на чловѣка въ повечето случаи е крагѣтъ на неговитѣ мисли. И така, добритѣ книги сѣ съкровищницитѣ на добритѣ думи и златнитѣ мисли, които възпомнюваме и любими ставатъ постоянни другари и отешители. Добрата и вѣрната мисль, въ врѣме на искушението, е ангелъ хранителъ, която очиства и запазва душата. Въ неѣж сѣщо се заключаватъ зърната на дѣйствиѣта, защото добритѣ думи, почти винаги и неизмѣнно трѣбва да водѣтъ и къмъ добри дѣла и постѣпки.

По сѣщността си книгитѣ сѣ безсмъртни; тѣ принадлежатъ къмъ числото на най-дълговѣчнитѣ произведения на чловѣческата дѣятелностъ. Храмоветѣ се събарятъ, статуитѣ и картинитѣ се изгубватъ, но книгитѣ продължаватъ да живѣятъ. Врѣмето нищо не може да направи на великитѣ мисли, които и сега сѣ все тѣй прѣсни, както тогива, когато за прѣвъ пътъ, прѣди много вѣкове, сѣ се появили въ умоветѣ на своитѣ автори. Каквото е било нѣкога си помислено и казано, сѣщото и сега тѣй живо ни раскрива печатната страница. Врѣмето е направило само това, че то е отдѣлило и отнесло лошитѣ произведения, защото въ литературата дълго може да живѣе само онова, което е хубаво.

Книгитѣ ни въвеждатъ въ най-доброто общество; тѣ ни турятъ едно срѣщо друго съ най-великитѣ бивши и сегашни умове; ний слушаеме какво тѣ сѣ казали и направили; ний не виждаеме прѣдъ себе си, като живи; ний се явяваме като съчастници въ тѣхнитѣ мисли; ний имъ съчувствуваме, съ тѣхъ се радваме, съ тѣхъ се сѣжемъ и скърбимъ; тѣхната опитностъ става и наша опитностъ и ний съзнаваме себе си гаче сме достигнали до нѣкоя степенъ, дѣйствующи лица, въ ония сцени, които тѣ ни изобразяватъ.

Доброто и великото не умира даже и въ този свѣтъ; съдържачий се въ книгитѣ неговъ духъ вѣчно живѣе. Книгитѣ сѣ живъ гласъ; тѣ сѣ разумъ говорящъ на другъ разумъ. По този начинъ, ний вѣчно живѣемъ подъ влиянието на великитѣ хора на дрѣвносттата. Омеръ, напр. е още живъ, макаръ, че животоописанието му е скрито подъ булото на дрѣвносттата, защото неговитѣ поеми сѣ все тѣй прѣсни и овлѣкателни, както и когато сѣ били исказвани отъ устата на Омера; Хораций, Виргилий и Данте продължаватъ да пѣятъ, както сѣ пѣли приживѣ; Шекспиръ е умрѣлъ и макаръ тѣлото му да е погрѣбено прѣди повече отъ двѣ столѣтия, но духътъ му е още живъ и мислитѣ му се простиратъ все тѣй далечъ, както и въ врѣмената на Тюдеритѣ.

Най-бѣдний и най-скромний може да влѣзе въ обществото на тия велики умове и не ще бѣде счетенъ за неканенъ гостъ — всѣкий, който може да

чете, може и има право за влизание. Искате ли да се смѣете? — Земѣте Сервантеса и Рабле, тѣ ще се смѣятъ съ Васъ заедно. Искате ли да скърбите? — Земѣте Тома Кемтгийския или Еремия Тайлоръ, които ще скърбятъ заедно съ Васъ и въ сѣщото време ще Ви отешаватъ.

Ний постоянно се обръщаме къмъ книгитѣ, или все едно, къмъ духа на великитѣ хора — духъ, който се съдържа въ тѣхъ — за забавление, за поучение, за отешение — въ радоститѣ, скръбта си, благополучието си и нещастнето си.

Но отъ всичко, което има въ свѣта най-интересното нѣщо за челоуѣка е самия челоуѣкъ. Всичко, що се отнася до неговия животъ, неговитѣ опити, неговитѣ радости, неговитѣ страдания и подвизи сѣ обикновенно най-привлѣкателни за челоуѣка. Всѣки челоуѣкъ малко или се много интересува отъ сѣдбата на другитѣ хора, като негови събратия, като членове на великото челоуѣческо семейство; и колкото е по-обширно образованието на челоуѣка, толкова е по-обширенъ кръгътъ на съчувствието къмъ всичко, що се касае до благосъстоянието на челоуѣческия родъ.

Интересуването хората единъ отъ друго се изразява по много и разни начини: съ портретитѣ, които рисуватъ, съ бюстуетѣ, които дѣлятъ, съ расказитѣ, които расказватъ единъ за друго. Тоя интересъ най-много се исказва въ оная привлѣкателностъ, която има животоописанието за всѣкиго. И може се каза, че най-грамаленъ е интересътъ, който се черпи отъ четение животоописания; тѣ сѣ романитѣ, драмитѣ, на които се събиратъ толкова читатели и зрители при прѣдставляванieto имъ на сцената.

Варна, 27 Февруарий 1895 г.

Нашитѣ дѣца.

Прѣвела

Невѣнка С. Кършовска.

Дѣтето, което при ражданието си, за първи пътъ вижда свѣтлина е едно несъвършено същество, на което нищо друго не му е пуждно, освѣнъ да се развие. Малко по малко, слабото ново-родено дѣте расте, неопрѣдѣленитѣ му чърти се отбѣлѣзватъ, тѣлото му се изпълва, на хубавото му почти мраморно лице се отбѣлѣзватъ хубавитѣ трапчинки; въ сѣщото време мраморний му погледъ свѣтва и се запира върху външнитѣ прѣдмѣти. Интелегентността му се развива, то запознава тѣзи що го окръжаватъ, засмива се, исказва радостта си, скръбта си; то се разгнѣвива и сърди. Появява се въ него една малка воля, па по нѣвога дипломация. Радостни и щастливи минути за майкитѣ сѣ тѣзи, когато забѣлѣжатъ първитѣ искрици на умственитѣ му способности, минути блънуощи и баснословно чудовищни. Тѣзи, които си напомя-

ватъ въображенията отъ дѣтинството си, доброволно бихъ пожелали самодивата за кръстница; бихъ поискали отъ малкото ангелче: покровителство, сила, милосгъ, хубостъ, всички необходимости, всички успѣхи, всички добрини! . . . Ний сме въ една прозаническа епоха, която прогони отдавно тѣзи въображаеми свръхестественни дѣви, на свръхестественнитѣ сили, на които ний не можемъ вече да расчитаме; но за голѣмо щастие, ний можемъ да минемъ и безъ тѣхъ.

Ако майкитѣ не могатъ да надарѣтъ щеркитѣ си посрѣдствомъ тѣзи въображаеми сили, то тѣмъ е възможно, обаче иначе, да ги надарѣтъ съ единъ свѣжъ умъ въ едно здраво тѣло.

Да се възпита едно дѣте е нѣщо доста трудно; да се възпита — добръ е — твърдъ важно; защото първитѣ навички сѣществуватъ до край. Каквото и да се прави, челоуѣкъ винаги има нѣщо дѣтско; тогасъ когато дѣтето нѣма идеитъ на възрастния челоуѣкъ.

Въспитанието, въ този свѣтъ, е нѣщо най-необходимо.

То оказва рѣшително влияние върху дѣтето и фамилията, прави домашнитѣ нрави и обичаи, вдѣхнова общественитѣ добродѣтели и приготвя чудовища безнадѣждно промѣнливи.

Кой не знае изрѣчението на Лайбницъ: «Азъ винаги мислихъ, че би се промѣнилъ челоуѣческия родъ, ако се промѣни отхраняванieto на младото поколение.» «Доброто възпитание, казва той още, е основата на челоуѣческото блаженство.» Ако то се прилага въ едно, въ тѣлото и въ душата, то е, защото между тѣхъ сѣществува питимно отношение. Тѣлото, така или иначе, то е необходимо. Лоске го нарича кутия на душата; ти трѣбва да се намърва въ тази кутия на спокойствие. Трѣбва проче, като управляваме отгледванието, което сформерува челоуѣка, по образъ Божия, да се занимаемъ сѣщо и съ възпитанието, както се изразява Спенсеръ.

Има, струва ни се, въ Африка народи, дѣто учѣтъ младоженцитѣ, какъ да възпитаватъ дѣцата си. Ний, хора цивилизовани, върваме, че може да се направи това отъ майката безъ прѣдварителното наставление; сѣщо, и проходванието! Колко опитността е скъпо платима! . . .

Трѣбва много малко да ги глѣзимъ, защото симпатитѣ изявиени много, правѣтъ дѣцата взиискателни и тимерути.

Многото галения раздразватъ нервитѣ имъ; трѣбва обаче да ги съжалѣваме, когато страдатъ или исказватъ скръбъ, за да не привикнемъ тѣхнитѣ сърдца да блѣдѣтъ твърди при страданието на другитѣ хора.

Медицитѣ бламиратъ прѣкаленитѣ страстни галения, за лошото влияние, което тѣ оказватъ върху тѣхната нервна система; но моралътъ още повече ги довазва, защото тѣ сѣ единъ изворъ на несправедливостъ. Дѣйствително, придаватъ ги на

добрината на дѣтето и ги отнематъ по-късно, отъ тогози на когото по право дѣйствително тѣ трѣбвало би да принадлежатъ.

Тѣмъ трѣбва единъ осилвателъ характеръ, окуражителенъ; ако тѣ сж чувствителенъ знакъ на одобрение, тѣ ще бѣдѣтъ единъ могущественъ гостъ въ бѣдѣшето възпитание.

Само съ симпатия трѣбва да се господства надъ дѣтето; може абсолютно да се влияе по този начинъ надъ неговата воля. Каква би била ползата да прибѣгваме къмъ насилието и да отгледваме дѣцата, подъ влиянието на страха, както животнитѣ?

Въ XVIII вѣкъ любовната свръска, съшествуваше подъ влиянието на страха и трѣпета; ний сме за щастие далечъ отъ тази вандалска система *).

Дѣтето има сърдце. Трѣбва да умѣемъ да си послужимъ съ него и по-късно да го управлява споредъ разума си.

Най-доброто срдѣство да се повлияе върху малкото дѣте е да го обичаме искрено. Сърдцето му се събужда по-рано отъ ума му и любовта ражда винаги любовъ. Дѣтето за распознаването му има единъ извънреденъ тактъ; възрастата и грозотата не му правятъ нищо; то избѣгва само студенитѣ и сухитѣ физиономии.

Трѣбва добръ да внимаваме, да не би да туримъ въ съмнение първата обичъ чрѣзъ промѣняването на храненицата или слугинята. За чувствителнитѣ дѣца, може да се случи сериозна опасностъ; ако дѣцата сж студени и леки, тѣ ще станатъ още повече такива и егоизмътъ може се роди въ тѣхното младо сърдце.

Често пъти завистьта въ майкитѣ помрачва любовта и обичьта, исказана отъ сукалчето на подвѣдомственната си съперница.

Това е една грѣшка и майката дѣйствова по такъвъ начинъ противъ интереса си, защото обичьта се принася много по-лесно, отъ колкото ти не го прѣдполага и интелегентната майка би знала винаги да привлече младото сърдце, което ѝ принадлежи.

Никога не трѣбва да употребяваме съ строгъ гласъ заплашване, за отклоняването дѣцата отъ нѣкое лошо дѣйствие; тѣ въ такъвъ случай плачатъ, защото сж растрѣвожени; но когато отишатъ, тѣ забравятъ това, що имъ е казано и отъ ново започватъ същото дѣйствие.

Не трѣбва да забравиме, че гнѣвътъ е прихватлива болѣсть, че дѣцата зематъ примѣръ отъ насъ и че въ давния случай, тѣ се разгнѣвватъ, като насъ и ако по непрѣдпазливостъ или нарочно сте изгворили неприлични думи или исувни, тѣ ги зематъ за капиталъ и въ данния случай тѣ ни ги казватъ.

*) Това напълно не може да се каже за въ насъ, дѣто за голѣмо съжадене, много родители още продължаватъ да възпитаватъ дѣцата си по тая отживѣла вѣка си система, отъ която рано или късно ще се избавимъ.

Заб. на Прѣводачката.

Колкото млади и да бѣдѣтъ тѣ, присмѣхътъ и подигравката ги докачатъ и смиряватъ; тѣ се разгнѣвватъ отъ началото; но послѣ ги зематъ за примѣръ.

Въ Англия, правило е да се говори на дѣцата по-лека и тихо.

Дѣйствително, вътрѣшното спокойствие се възпроизвежда отъ влиянието на вънкашното —, и най-възвишеннитѣ способности не нарастватъ, освѣнъ при подслона на тихостьта.

Славянски жени.

Битката при Гачко

Отъ М. Л. де Захеръ-Мазохъ.

(Отъ французски).

Когато смутоветъ въ Босна и Херцеговина избухнаха въ едно общо възстание, отъ което скоро излѣзе голѣма война, много австрийски офицери отъ славянско потекло побѣрзаха да минатъ въ Сърбия, за да помогнатъ на братския си народъ, който се намѣрваше въ опасностъ.

Войнственний огъвъ облада тѣй сжщо и мене. То бѣше твърдѣ естествено; само че азъ и до днешенъ день се питамъ какъ вмѣсто да отидѣ направо въ Сърбия, ми дойде на умъ лудешката мисль да отидѣ въ Черна-гора и да прѣдложѣ ослугитѣ си на господаря Никола.

Може би то да бѣше вслѣдствие впечатлението, което ми бѣше направилъ князь Никола, когато го срѣщнахъ прѣди нѣколко врѣме на всемирното изложение въ Виена. Азъ бѣхъ очарованъ отъ него и отъ нѣколкото юнаци, които го придружаваха и впечатлението дълбоко се врѣза въ паметьта ми. Може би то да бѣше тѣй сжщо вслѣдствие възпоминанието на една картина отъ Чермакъ, която бѣхъ видѣлъ изложена въ Обществото на артиститѣ въ Виена. Тая картина прѣдставляваше, какъ башибозуцитѣ отвличатъ нѣколко черногорки. Може би даже обаянието, което намѣрвахъ въ печалнитѣ очи на тия жени не малко бѣ помогнало на войнственната ми склонностъ. Било както било, но една сутрина махнахъ желтия и черния Шарфъ и слѣдъ нѣколко дена се прѣдставяхъ прѣдъ князь Никола въ Цетиня.

Скоро съгледахъ, че братската ми прѣданностъ къмъ черногорцитѣ малко затруднява тоя рицаръ-поетъ. Азъ бѣхъ сърдечно приетъ; но какво можамъ да правятъ съ мене въ една армия, която не бѣше обединена и която не състоеше отъ сълдати!

Днесъ Сърбитѣ водятъ война, както Французитѣ, Италянитѣ, Англичанитѣ или Нѣмцитѣ. Сжщо както тии народи, тѣ сж принудени да се сражаватъ на открито поле и тѣ не могатъ да взематъ военна дисциплина, тогава когато Чернагора е славянскій Тироль, Тироль отъ 1809 год. Прѣводителитѣ, както

и проститѣ съдати, излѣзватъ отъ народа и особенний начинъ на черногорцитѣ да се сражаватъ, прави излишно управлението на иностранныѣ офицери.

Но при всичко това мене ме назначиха адютантъ при единъ страшенъ войвода, князя Караджича, и азъ получихъ заповѣдь да отида при него.

Всички бързаха да се приготвятъ за походъ, и постоянно сновѣха насамъ нататъкъ, тъй щото ако славянитѣ и да сѣ твърдѣ гостоприемни, азъ твърдѣ рѣдко виждахъ домовладиката и семейството му. Азъ по голѣмата си частъ отъ врѣмето употребявахъ да обикалямъ околнитѣ долини и да ходѣхъ на ловъ по лисици и порови.

Още отъ първия пътъ, когато сѣднѣхъ на единъ камъкъ въ гората, гледахъ далечнитѣ горизонти, разбрахъ защо сѣ дали това чудно название — Чернагора — на тая страна. И дѣйствително, тѣсно ограничената ѣ территория състои само отъ черни гори. Колкото ти види окото все сивочерни варовито-каменисти гори, голи, безъ дървеса и набръздени съ дълбоки пукнатини. Океанъ отъ гигантски вкаменени вълни. Чисто мълчание вчушава ужасъ. Задъ тѣхъ въ позлатената далечнина съзирашъ същото море, по което танцуватъ малки ладийки и слънечни лѣчи, които правѣтъ водния лазуръ да прилича на обсипаната съ звѣзди синя мантия на Божата майка.

Цѣлата страна прѣдставлява една огромна кръпостъ и всѣка къща е окръпенъ постъ. По горитѣ се виѣтъ само едни тѣсни пѣтечки, които приличатъ на огромни змии, сплещи подъ горешитѣ слънечни лѣчи.

Каква дива меланхолия!

Въ тая вчушающа оважение самотия, при вѣчната борба съ стихийтѣ, далечъ отъ истощения и разваленъ свѣтъ, трѣбва да се раждатъ силни натура, сърдца, които не знаѣтъ слабостъ. Такъвъ ми се показа отъ пръвъ пътъ войводата, когато сѣднѣхъ до него прѣдъ скромната му къщица, при неопрѣдѣлената сива свѣтина на вечерната дръзгавина.

Всичко бѣше могѣщо въ тоя мраченъ мълчливъ Караджичъ: туловището му, членокетъ му, носътъ му, очитѣ, рѣцѣтъ, и въ сѣщото врѣме всичко бѣше въ прѣврасна пропорция. Снаженъ, съ бронзовъ цвѣтъ, той напомняше статуята на нѣкой герой, която надминава естествената величина. Тагива трѣбва да сѣ били римскитѣ консули и славянскитѣ господари, като Цинцината, Пшемисла и Пнаста, които отиваха да ги търсѣтъ на нивата имъ, за да ги въскачѣтъ на трона.

Въ сравнение съ мене жена му Милица се показваше едра, груба; но въ сравнение съ мъжа си тя бѣше колкото навета и пѣргава, толкова и грациозна. Тя тъй сѣщо имаше смѣло очъртанъ носъ и уста съ рѣски линии; но затова пѣкъ казенитѣ ѣ очи бѣха мекѣ, съ каква добрина пълни! Безъ тая мекостъ и безъ тая осмивка, въ които

гаче свѣтъше приятното снѣние на великолѣпната луна, всѣки би казалъ, че горделивитѣ плѣщи на Милица носѣтъ главата на една Юнона Лудовизи.

Тая въсхитителна жена ходѣше насамъ нататъкъ изъ къщи, гаче бѣше сѣнката на мъжа си. Казалъ би човѣкъ, че е слугиня или робиня.

Малкий Вукъ се отнасяше съ малката си тригодишна сестра Яна като къмъ едно нисше, незначуще сѣщество. Трѣбва да помѣнемъ, че той носѣше вече ханджаръ.

Една вечеръ когато звѣздитѣ блѣстѣха по небето, което бѣше тъй сѣщо черно както и горитѣ, Мелица донесе и на двама ни по една чашка кафе и по една турска луличка. Тя запали отначало едната и ѣ подаде на князя; сетѣ колѣнчи, сне отъ краката му *опанкитѣ* и му подаде чехли. Тя искаше и на мене да отслужува по сѣщия начинъ подъ прѣдлогъ, че бѣхъ гостъ на мъжа ѣ; азъ се засрамахъ и отказахъ, даже ми се чини, че се и исчервихъ.

Караджичъ трѣсна левската си глава.

— Ти нѣмашъ право, ми каза той. Вѣй сами разваляте женитѣ си; ето защо сѣ тѣ тъй лоши. Никога моята шия не е носила яремъ даже и ярема на една жена.

Вѣцари се мълчание. Въ сѣщото врѣме единъ слѣпъ гусларъ се приближи. Той ни испѣ прѣврасния юнашки романсъ за смъртъта на Агаръ-бел, като си акомпанираше съ меланхолическитѣ звукове на народния инструментъ; слѣдъ него послѣдѣ друга една пѣсенъ, която като молния порази мъжскитѣ ни сърдца. Трѣпки побиха цѣлата ми снага, когато слушахъ долнитѣ стихове пълни съ дива енергия:

«Любовъта е свещенъ огънь, който гори въ гърдитѣ ни и нека да бѣдѣтъ прѣзрѣвни всички сърдца, които не чувствуватъ тоя огънь!

Но ненавистъта е много по гореща, когато раздухнѣтъ пламъка ѣ, когато тя обхване главата и сърдцето и си направи въ тѣхъ огнище.

Пази се отъ човѣка, който не умѣе да ненавижда, бой се, че той не ще знае и да обича. Той е блуждающъ огънь, който ни освещава, но никога не може да даде сѣнка.

Мелица и азъ гледахме въ това врѣме Караджича. Азъ си говорѣхъ: «Тоя човѣкъ знае да ненавижда». Милица гаче прибавяше: «Но тъй сѣщо и да обича!»

Неочаквано Караджичъ грабнѣ гуслата, и захванѣ да свири и пѣе:

Искалъ бихъ да умрѣ, но не отъ болѣстъ, не на леглото си слабъ, изнуренъ. Азъ бихъ искалъ да умрѣ въ битката, слѣдъ като побѣдѣ турчина.

Азъ бихъ желалъ да умрѣ като дневното свѣтило, когато то се губи тамъ задъ планинитѣ и като се отдалечава все още хвърля прѣврасни лѣчи.

Азъ бихъ желалъ да умрѣ подъ звука на гуслата, когато веднага струната ѣ се сѣзва и

последнѣтъ ѿ трѣптения се смѣсватъ съ звука на юнашката пѣсень

Милица бѣше съдѣла, подрѣла си бѣше лицето съ рѣцѣ, очитѣ ѿ бѣхъ наведени къмъ земята и едри създи капѣхъ по малко загорѣлитѣ ѿ страни. Караджичъ си обѣрнѣ главата, и видѣ, че тя плаче. Дострама ме, че съ нѣкаква оскѣрбителна дума ще псехока горката жена, но се случи съвсѣмъ противното.

Ю. Арнаудова. (Слѣдва.)

Книги и списания,

ПОЛУЧЕНИ ВЪ ДИРЕКЦИЯТА НИ.

Свѣтъ мѣсечно списание за наука, литература и промышленность год. III кн. II Плевень 1895.

Дрътинска почивка год. IV кн. VII и VIII.

Дьло мѣсечно списание за литература и общ. знания год. I кн. VII Пловдивъ 1895.

Ветеринарна сборка мѣсечно списание по ветеринарната медицина и скотовѣдството. Год. III. бр. XII. София 1894.

Юридически приледи год. III, кн. VIII. Пловдивъ 1885.

Семейно опише илюстр. дом. спис. год. I, брой 3-ий гр. Варна 1895.

Ораго оргънъ на бълг. земледѣлческо дружество год. V, брой 7, 8. София 1895.

Доматенъ приятель мѣсечно списание за наука, религия, промышленность и домакинство. год. VIII бр. 4. София 1895.

Учителъ мѣсечно педагогическо-общественно списание. Год. II кн. VIII Пловдивъ 1895.

Учитание къмъ разумното възпитание на възпитателитѣ. Цѣна 50 ст. Ломъ 1895.

La science pratique journal mensuel de procédés et recettes modernes à l'usage de l'amateur des Sciences de la vie pratique à la ville et à la campagne, publié par un Comité de techniciens et de spécialistes. 6 fr. par an. Direction et administration: Charles Durieu Vevey (Suisse).

Корреспонденция.

И. Раевъ, *Кюстендилъ*: получихме 7.50 л. за 94 год., т. е. 50 ст. повече, които ще ги задържимъ за тая година.

Извѣстие.

Тури се подѣ печатъ книгата «Прѣ-красната Швейцария» (La belle Suisse). Ще излезе отъ около 15—20 коли съ цѣна 3—4 л. Желаящия да ѿ получава на коли, трѣбва да съобщи за това г-ну Савва Кжршовскому (адвокатъ) въ гр. Елена.

Резултатитѣ отъ «Малкия конкурсъ» ще бждѣтъ помѣстени въ идущия брой.

LE FOYER

DOMESTIQUE

JOURNAL pour la FAMILLE

Publie chaque semaine des articles inédits sur tout ce qui intéresse le cercle de la famille: éducation, morale, hygiène, économie domestique. Il vient d'inaugurer un service timbrologique destiné à rendre d'excellents services aux amateurs. Il fait également une large place à des productions littéraires de nature à délasser en instruisant. Sa tendance et son esprit le recommandent tout spécialement aux mères de famille et à la jeunesse. Il peut être mis entre toutes les mains et chacune de ses années représente un cadeau d'étrennes aussi utile qu'attrayant, sous forme d'un beau volume de plus de 600 pages, relié dans un emboîtement spécial.

L'abonnement est de 6 fr. pour l'année et 3 fr pour 6 mois.

Demander à M M Attinger Frères, Neuchâtel, des livraisons specimen gratuites

РАВНОСМѢТКА

Руссенското Женско Благодѣтелно Дружество „Добродѣтель“

Отъ 2-ий Февруарий 1894 година до 2-ий Февруарий 1895 година.

ПРИХОДЪ

РАСХОДЪ

№ по редъ	Наименование на прихода	Лева Ст.		№ по редъ	Наименование на расхода	Лева Ст.	
1	Получени отъ бившата каснерка	182	—	1	За поддръжанис бѣдни ученички	237	—
2	Отъ членски вносове	743	—	2	За слуги	72	—
3	Отъ доброволни пожертвувания	104	—	3	За пострадалитѣ Котленци отъ пожара	104	—
4	Печала отъ лотарията	1156	—	4	Канцелярията	89	30
				5	По лотарията	44	30
				6	Купуване книги и списания	36	70
				7	Ажю за вписанитѣ пари въ Дружество „Гирдапъ“	10	—
						593	30
					На лиде въ кассата	1591	70
		2185	—			2185	—

Председителка: С. Доганова

Касниерка: А. З. Стоилова